

**AZ
AUSCHWITZI
MESELŐ**

SIOBHAN CURHAM

**AZ
AUSCHWITZI
MESÉLŐ**

KOSSUTH KIADÓ

A fordítás alapja:
Siobhan Curham: *The Storyteller of Auschwitz*
First published in Great Britain in 2023 by Bookouture,
an imprint of Storyfire Ltd.

FORDÍTOTTA
Mester Yvonne

SZERKESZTETTE
Antóni Csaba

BORÍTÓTERV
Booksy

ISBN 978-963-636-340-6

Minden jog fenntartva

© Siobhan Curham 2023

© Kossuth Kiadó 2024

© Hungarian translation Mester Yvonne 2024

*„A táborokban szükség van egy költőre,
aki még az efféle helyeken is képes bárdként
megénekelni az életet. Hadd legyek most
én a barakkok gondolkodó szíve.”*

ETTY HILLESUM

ELŐSZÓ

Minden valamirevaló történet úgy végződik, hogy a főhős térdre kényszerül. Hivatásos mesemondóként tudom ezt – minden regényben, amelyet írtam, így történt. Aztán persze hősünk újfajta erőt merít valahonnan, amelyről mindaddig nem is tudta, hogy birtokában van, és amelynek segítségével még utoljára sikerül felállnia, és legyőznie a metaforikus sárkányt. Amint ott feküdtem a priccsemen, azon az isten háta mögötti helyen, a vasút és az emberi világ végén, hallottam, amint az örök odakint gyűlöletes szavakat – *Raus! Schnell!* – üvöltöznek, úgy éreztem, én is eljutottam erre a pontra, a saját élettörténetemben. A legutóbbi sokkoló fordulat, kegyetlenségük újabb mélysége térdre kényszerített; de már nem akartam újra felkelni. Mindaddig ott kívántam heverni, amíg megmaradt bőr- és csontdarabkáim el nem porladnak, és be nem hullnak a priccs lécei közé, a földbe. Immár semmi, de *semmi sem* maradt számomra. Semmi okom nem volt már rá, hogy rejtett mélységeimben olyasféle erő után kutassak, amelyről nem tudtam, hogy a birtokában vagyok. És mégis...

Miközben azon töprengtem, hogy feladom, Tomasz szavai visszhangoztak bennem az idők melyéről: – *Ha ennek az egésznek vége lesz, elmondhatod majd a világnak, mit tettek velünk. Megírhatod egy könyvben.* – Amikor, még a háború ele-

jén, ezt mondta, fogalmam sem volt, mit jelent majd; hogy mit tesznek majd velünk és a szereteteimmel. És akkor valami egyszerűen pislákolni kezdett bennem. Egy szikrányi harag az egész igazságtalanság miatt. Miért is kellene megúszniuk?!

A távolból egy gyerek sírását hallottam. Erre azonnal visszazökkenem abba a szörnyű pillanatba, amikor a világ összeomlott körülöttem, én pedig térdre rogytam. De miért is érne itt véget a történetem? A németek már úgyis oly sok történetnek véget vetettek, idejekorán. Egy másik gondolat is felötlött bennem: valóban meghal-e az ember, ha egyszer a története tovább él? A test talán eltűnik, de a szellem átköltözik a folklórbá, és minden egyes alkalommal új életre kel, ha elmesélik a történetét.

Éreztem, amint az elszántság hideg, kőkemény csomóvá feszül a gyomromban. Ha megélném, hogy elmeséljem a történeteket, nem csak a világgal tudatnám, mit tettek velünk ezek a szörnyetegek, hanem azokat is életre kelteném, akiket szerettem. Bölcsességük, összetett jellemük, szenvedélyük és szeretetük tovább élne. Végignéztem törékeny testemen, kiálló csontjaimon és papírvékony, bolhák marta bőrömön. És a teljes megvilágosodás pillanatában rájöttem, hogy az én történetem még nem érhet véget. Hogy túl kell élnem ezt az egészet. Hogy el kell mesélnem mások történeteit, hogy tovább élhessenek. Hogy meg kell osztanom a világgal mindazon csodálatos ajándékokat, amelyeket rám bízta, hogy mások is részesülhessenek belőlük. És akkor a csípőmet mardosó fájdalomtól összerándult izmokkal bár, de szép lassan felültem.

Első fejezet

PÁRIZS, 1940. OKTÓBER

Már abban a pillanatban tudtam, hogy valami nincs rendben, amikor megérkeztem a Café de la Paix-ba, és megpillantottam kiadómat, „a hajthatatlan Anton Janvier-t” (ahogy a *Paris Journal*ban gyakorta emlegették), amint olyan intenzitással vizsgálja az étlapot, akár egy nyomkereső kutya. Anton felnőtt élete java részében a La Paix-ben étkezett; egyes napokon a szemtanúk állatása szerint ott reggelizett, ott ebédelt és ott is vacsorázott. Kívülről fújta az étlapot, és soha nem kellett át-olvasnia rendelés előtt.

A szeme alatti sötét karikák is arra utaltak, hogy valami nem stimmel, valamint, hogy rendszerint hátrafésült haja ezúttal szürke tincsekben lengedezett a fuvallatban. Valahányszor Antonnal ebédeltem, rendre a kedvenc asztalánál találtam őt, egy félig üres üveg Beaujolais társaságában, és az Operaház látványában gyönyörködött, a téren túl. A Place de l'Opéra felé fordítottam a tekintetem, és megborzongtam az átvonuló német katonák láttán, akiknek fényesre sikált csizmája hamisan csillogott az őszi nap sápadt aranyában. Nem csoda hát, hogy Anton válla meggörnyedt, és a homlokát

ráncolta. Amióta a náciak júniusban elfoglalták szeretett városunkat, minden párizsinak egy-két ráncsal több barázdálta a homlokát. Anton nyugtalanságának talán semmi köze hozzá, reménykedtem benne. De még ha nem így festett volna a helyzet, akkor is készültem egy B-tervvel; márpedig az leleményes terv volt a javából, még ha az én elmémet dicsérte is.

Mély levegőt vettem, megigazgattam frissen göndörített hajamat, és igyekeztem olyan ábrázatot magamra ölteni, amely – a különös helyzet ellenére – elszánt optimizmusról árulkodik.

– Szép napot, kedves barátom! – üdvözöltem a szokásos köszönésünkkel, amint odaértem az asztalhoz.

Anton letette az étlapot, és felállt, hogy üdvözölgjön, de észrevettem, hogy még jobban ráncolja a homlokát, mielőtt elmosolyodott volna.

– Claudette! – szólított meg, és mindkét orcámon megcsókolt.

Egyre nőtt a szorongásom. Évek óta nem szólított a nevenem. Amióta regényem, az *Aurelie kalandjai* sikerkönyv lett, Anton és én bizalmas jó barátokká váltunk, és mindig gyermekkori becenevemen, Ettynek szólított. Ez még hét évvel korábban történt, és azóta további négy regényt írtam Aurelie-ről, amelyek az előző kötetek sikerére épültek. A francia nők szívükbe zárták hősnőmet, a táncparkett ördögét, és újra meg újra belefeledkeztek a kalandjaiba. Mindez azonban még azelőtt volt, hogy a németek betették volna a lábukat az országba, és betiltották volna bizonyos szerzők könyveit.

– Hogy vagy? – kérdezte Anton, miközben leültünk. Az előtte lévő borosüveg alján alig lötyögött már valami.

– Megvagyok – válaszoltam. – És te?

– Hát, tudod, úgy-ahogy.... – Vállat vont, és észrevettem, hogy szilvakék bársonyzakója lazább a vállán. Még a jókedvű Antont is – aki pedig megengedhette magának, hogy vendéglőben étkezzék – megviselte a szeptemberben bevezetett ételadag-korlátozás. A németek úgy rendelkeztek, hogy mi, franciák, csak egy előételt, egy főételt és egy darab sajtot rendelhetünk, ha étteremben eszünk: – *Egy darab sajtot! De hát én egy ember vagyok, nem egér!* – üvöltött fel Anton a hír halatán, és szemmel láthatóan képtelen volt befogadni egy olyan jövőképet, amelybe nem fér bele a napi kétszeri sajtjál.

Megjelent a pincér az asztalunknál, és Anton rendelt egy kolbászos *cassoulet*-t – régi kedvence, a borjúhúsos *blanquette* is a német megszállás áldozata lett. Én kikértem a kedvenc hagymalevesemet (a hagyma szerencsére egyelőre megúsza a megszorításokat).

– Jó hírekkel jöttem – közöltem vidáman.

– Á, tényleg? – Előrehajolt, és odasúgta: – Talán elhagyod Párizst?

– Hogyan? Ó, nem! – Amikor a németek elkezdtek Párizs felé masírozni, sokan elmenekültek a városból, köztük szeretett szomszédom, Levi, aki felettem lakott. Könyörgött, hogy tartsak vele, de én visszautasítottam az ajánlatát. Olyan keményen megdolgoztam a Szajna bal partján lévő lakásomért, hogy semmi áron nem akartam feladni; a legkevésbé Hitlerért meg a bandájáért.

– Értem. – Anton csalódottan hátradőlt a székében.

– Befejeztem az ötödik könyv első vázlatát. Végre rájöttem, mit csináljak Aurelie idegesítő üldözőjével. – Itt a drámai hatás kedvéért megálltam: – Beleragad egy dézsa kásába a Ritz Hotel konyhájában. – Reméltem, hogy ez majd hatalmas hatásra fakasztja Antont, ám az arca elkomorodott.

– Nos, nekem is vannak híreim – dünnyögte, majd fogta az üveget és kitöltötte nekem a maradék bort.

– Ó, igen? – Összeszorult a gyomrom. Gondterhelt arckifejezéséből ítélve ezúttal nem olyasféle hírekkel érkezett, amelyeket hallani szoktam tőle, és amelyek többnyire a minden várakozást felülmúló könyveladásokról szóltak.

Még egyszer előrehajolt, jobbra-balra forgatta a fejét, mielőtt folytatta volna. – Arról az új törvényről van szó, amelyet a kormány hozott, a *Le Statut des Juifs*-ről – suttogetta.

Hirtelen libabőrös lettem. Amióta csak hallottam arról az átkozott törvényről, amely eltiltotta a zsidókat bizonyos szakmák gyakorlásától, úrrá lett rajtam a rettegés. Lehetséges volna, hogy a legszörnyűbb rémálmom válik valóra?

Ne feledkezz meg a B-tervről! – emlékeztetett a belső hangom. – *Ne feledkezz meg arról a vállalkozó szellemről, amely idáig vezetett! Marseille nyomornegyedéből a párizsi irodalmi élet szívébe jutottál. Efféle szellem könnyedén kicselezheti az áruló kormányt!*

– Nagyon sajnálom – folytatta Anton, és az asztalra bámult. – Sajnos többé nem adhatjuk ki a műveidet.

Nagyot nyeltem. Amikor Anton először lehetőséget kínált a publikálásra, egyszeriben minden megváltozott körülöttem. A szerzővé válás olyan volt, mintha egy olyan királyság kulcsait adták volna a kezembe, amely fényévekre van attól a világtól, ahol felnöttem. És amióta az első regényem megjelent, életem párhuzamosan zajlott kitalált hősnőm, Aurelie életével. Gyönyörű példája volt ez annak, hogy az élet olykor követi a művészetet – vagy épp a művészet követi az életet –; sorunk olyannyira összefonódott már, hogy nem lehetett tudni, melyikünk utánozza a másikat. Már maga a pusztá gondolat, hogy mindettől megfosztanak, túl sok volt nekem, semhogy

felfogjam. Hősnőm nélkül nemcsak a karrieremet, hanem az identitásomat is elveszíteném.

– Nagyon sajnálom – ismételte Anton. Végre találkozott a tekintetünk, és akkor láttam, hogy barna szeme könnyektől csillog.

– Semmi baj – feleltem könnyedén. – Számítottam rá, hogy ezek az ostoba törvények problémát okozhatnak, ezért egy fondorlatos tervet szőttem. – Elhallgattam, és némán imádkoztam magamban, hogy Anton rábólintson az ötletemre. – Mostantól kezdve, mindaddig, amíg el nem buknak a németek, álnéven írok majd. Az Edith London névre gondoltam. Edith tisztelgést jelentene kedvenc énekesnőm, a „kis veréb” előtt; a London pedig, mert hát, mindig is el szerettem volna jutni Londonba. – Mosolyt erőltettem az arcomra. – Arról álmodom, hogy délután a Fortnum and Masonban teázgatok, és olyan fekete taxikban utazgatok. És persze már hallom is, amint egy jóhiszemű londoni azt mondja: – *All right, my old Dutch.*

Tisztában voltam vele, hogy majd szétvet az idegesség, de nem mertem abbahagyni, mert attól féltem, Anton nevetségesnek találja a felvetésemet: – Ez náluk a gyengédség egyfajta kifejezése – tettem hozzá, de Anton értetlenül nézett rám.

– De mit jelent?

– *Öreg hollandom.* A londoniak így szólítják a feleségüket.

– Egy londonihoz akarsz feleségül menni?

– Nem! Csak hallani szeretném, ahogy beszélnek. – Babrálni kezdtem a szalvétám csücskével; csalódottan, amiért ezen a szófordulaton rágódunk. – Na és... Mít szólsz az ötletemhez? Ami az írói álnévet illeti?

Lélegzet-visszafojtva vártam a válaszára. Az álnév volt az egyetlen megoldás, ami eszembe jutott, amikor Anton lehet-

séges szempontjait mérlegeltem. Ha nemet mond, fogalmam sem volt, mitévő legyek.

Legnagyobb rémületemre megrázta a fejét. – Mivel magyaráznánk, hogy az Aurelie-könyveket hirtelen egy másik személy írja?

– Felfüggeszthetjük a sorozatot, amíg véget nem ér a háború – válaszoltam, és igyekeztem nem gondolni arra a sok munkára, amit a nemrég befejezett ötödik könyv első vázlatába belefektettem. Arra is felkészültem, hogy ezt mondja majd, így – bármennyire fáj – hajlandó lettem volna felfüggeszteni a sorozatot. Bármire hajlandó lettem volna, csak ne kelljen abbahagynom az írást: – Írhatnék valami egészen új dolgot is. – Reménytelen tekintettel néztem rá: – Kérlek!

– Sajnálom, de túl veszélyes. – Anton megfogta a kezemet az asztalon. Majd gyorsan így folytatta: – Egy időre felejtse el az írást, Claudette. El kell tűnnöd innen! Vannak kapcsolataim. Segíthetek neked a szabad zónába menekülni.

Önkéntelenül is felhorkantam. Lehet, hogy Franciaország meg nem szállt részei – legalábbis egyelőre – még mentesek voltak a közvetlen náci fennhatóság alól, de új miniszterelnökünk, Pétain marsall vitathatatlanul úgy táncolt, ahogyan Hitler füttyült. Elvégre a francia zsidók elleni törvényt is ő alkotta meg.

– De én nem akarok csak úgy elszaladni. – Kihúztam a kezem Anton keze alól, és belekortyoltam a boromba. Savanyú volt, mint az ecet, égette a torkom.

– A helyzet csak egyre rosszabb lesz – suttogta Anton. – Engedd meg, hogy segítek.

– Na és mi lesz azokkal a zsidókkal, akik nem tudnak elmenekülni? – kérdeztem provokáló tekintettel. – Nem fordítok hátat a népemnek! – Igazság szerint évek óta be sem tettem

a lábam a zsinagógába; azóta, hogy apám megvert, és én Párizsba szöktem. Attól a naptól fogva minden tőlem telhetőt megtettem, hogy elfelejtssem a gyökereimet; többé nem tartottam tiszteletben a hagyományokat és a szokásokat. Most azonban, hogy üldözött lettem a származásom miatt, egyfajta lojalitásérzet volt kialakulóban bennem.

Anton intett egy pincérnek, hogy hozzon még bort. – Volt egy olyan érzésem, hogy makacskodni fogsz.

– Itt nem makacsságról van szó, hanem... – szakítottam félbe. Hogyan is magyarázhattam volna el neki, milyen volna számomra hátrahagyni mindent, amit felépítettem? Anton gazdag családból származott, és a sikeres kiadójával csak tovább növelte a vagyonát. Fogalma sem volt, milyen érzés a semmiből jönni. Fogalma sem volt, milyen érzés attól rettegni, hogy egy nap az ember visszacsöppen ugyanoda. Aztán egy szörnyű gondolat jutott eszembe. – Ha nem adod ki az ötödik könyvem, vissza kell adnom az előleget?

Megkönnyebbülésemre megrázta a fejét. – Nem, természetesen nem.

Ez is valami, gondoltam. Szerencsére még nem költöttem el az összes pénzt, és annak, ha valaki a nulláról kezdi, azzal az előnnyel jár, hogy az ember megtanul spórolni.

Egy kicsit csak ültünk némán egymás mellett, és az operaházat bámultam. Anton – az irodalmi legendák nagy szakértője – szerint Oscar Wilde, aki imádta a Café de la Paix-t, állítólag egyszer egy anyagi jelenést vélt látni, ugyanerről a teraszról. Kiderült, hogy a díszes épület tetejét díszítő egyik aranszobor kivételését látta csak. És bizonyára nem kevés pohár abszintot is elfogyasztott. Amikor Anton először elmesélte nekem ezt a történetet, viccesnek találtam és felettébb el voltam ragadtatva attól, hogy efféle irodalmi nagyság nyom-

dokaiban járok – netán iszom a poharából –, most azonban fagyos érzéseket váltott ki belőlem. Valahogy jelképesnek tűnt a tekintetben, ami ezzel a nagyszerű várossal történt. Már semmi sem volt az, aminek látszott; korábbi életünk minden egyes jele immár pusztá jelenés volt csupán.

A pincér kihozta az ételeinket és az újabb üveg bort. Felkaptam a kanalam, és a leves tetején úszó kenyérre koppintottam vele. A sajt olajosan csillogott, amitől még jobban émelegni kezdtem.

– Még itt vagyok, ha szükséged volna valamire – mondta Anton, és begyűrte az inggallérjába a szalvétáját.

– Köszönöm – motyogtam, és belekanalaztam a levesbe. Bizonyára a hirtelen támadt rossz közérzetem savanyította meg a dolgokat, de a leves közel sem tűnt olyan zamatosnak és húsos ízűnek, mint általában. Éreztem, hogy könnybe lábad a szemem. – Igazából nem is vagyok éhes – mondtam, és eltoltam magamtól a tányért. – Lassan mennem is kéne.

– Etty, kérlek... – mondta Anton, és könnyörgő tekintettel nézett rám.

– Borzalmas az íze – mondtam bágyadtan. – Ezt most nem marhaalapléből készítették, nekem elhiheted.

Anton értetlenül bámult rám, miközben a düh lassan kezdett átszivárogni döbbenetem ködfátyolán. Miért éppen ide hívott, hogy közölje a hírt? Most a kávéház – oly sok boldog emlék színhelye – mindörökre úgy marad meg az emlékezetemben, mint az a hely, ahol szertefoszlatták a reményeimet és az álmaimat. A szerkesztőségbe kellett volna hívnia. De talán nem akarta, hogy egy zsidót lássanak belépni a helyiségbe. Eszembe jutottak a posztereken rikító jelszavak, amelyek úgy elburjándoztak Párizs szerte, akár a mérges borostyán: *A zsidók az igazi ellenségeink.*

– Undorító – tört ki belőlem, és talpra ugrottam.

– Etyy... – Anton is felállt, és kivette a szalvétáját a gallérjából. – Nem tudom, mit mondhatnék.

Csak bámultam az asztal túloldalán ücsörgő régi barátomat és mentoromat, akiről úgy gondoltam, mindig egyengetni fogja majd az írói karrierem. – Nem ugyanolyan, ha nem marhaalapléből készül – dadogtam még, majd sarkon fordultam, és elmenekültem, miközben lassan kövér könnycseppek gördültek lefelé az arcomon.

Második fejezet

PÁRIZS, 1940. OKTÓBER

Valahogy sikerült összeszednem magam, hogy hazamenjek. Folyóparti lakásom – nagy, szárnyas ablakaival és magas belmagasságával – az első olyan hajlék volt, ahol igazán otthon éreztem magam. A Café de la Paix-hez hasonlóan ez is a szeretettel ápoltt emlékek egyfajta múzeuma volt. Bármerre néztem, csodálatos beszélgetések, vidám vacsorapartik és szenvedélyes találkozások jutottak eszembe. Az öt év alatt, amióta itt éltem, sikerült olyan otthonná varázsolnom, amilyenről gyerekkoromban mindig is álmodoztam – tele könyvekkel, érdekes műtárgyakkal és régiségekkel, valamint minden egyes szobában rádiókkal, hogy folyamatosan zenét hallgathassak, és bármikor tánkra perdülhessek. Mindenekelőtt azonban egy biztonságos menedéket teremtettem magamnak a világ elől, amely tökéletes ellentéte volt a rémségek házának, ahol felnőttem.

Amint felfelé mentem a széles kőlépcsőn a második emeletre, éreztem, hogy félelmem egyre nő. Hogyan is engedhetném meg magamnak, hogy itt maradjak kiadói szerződés nélkül? Már csak a legutóbbi előleg állt a rendelkezésemre, amely

hosszabb távon nem bizonyulhatott elegendőnek, ha mégoly járatos voltam abban, hogyan kell beosztással élni. Beléptem a lakásba, és egyenesen a nappaliba mentem, azon belül is kedvenc elmélkedő helyemre, a folyóra néző ablakhoz igyekeztem. Leültem, és magamhoz öleltem az egyik bársonypárnát. Vajon jól tette-e a szomszédom, Levi, hogy máris elment? Mennyire hiányoztak a fejem fölött átsuhanó, puha lépte! Mennyire hiányzott a zongoraszó, amelyet a nyitott ablakon át felém sodort a szellő!

Végignéztam a nappalin, és hallani véltem a múltbeli összejövetelek csevegéseinek, nevetgéléseinek és zenéinek kísérteties visszhangját. Az írógépemre pillantottam, amely a másik ablak előtt álló íróasztalon hevert. Ott pihent rajta az ötödik Aurelie-könyv gondosan elrendezett kézírata. Amint arra a sok munkára gondoltam, amit azoknak az oldalaknak a megírásába fektettem – a cselekményszövegre, majd a módosításokra, illetve azon igyekezetemre, hogy főhősnőm legutóbbi sikamlós, mégis bájos szerelmi történetét szerethetővé varázsoljam –, éreztem, hogy egyre jobban elhatalmasodik rajtam a kétségbeesés.

Odaléptem, felvettem a kéziratot. Szomorúan lapozgattam a sok ezer gondosan legévelt szót. Gyerekként sokszor eltűnődtem azon, hogy az egyes betűk megfelelő szavakba rendezve hogyan képesek teljesen új világokat teremteni. Most azonban a szavaim nem tűntek többnek holmi értelmetlen jeleknél és krikkszkrakszoknál, amelyeket soha senki sem fog már elolvasni.

Hirtelen valami kinti felfordulás törte meg a csendet, és férfiak hangját hallottam a földszinti folyosón. Megfagyott ereimben a vér a hangokra, amelyeket a lépcsőn felfelé haladó csizmakopogásként azonosítottam be. Német katonák. Vajon

értem jöttek? Hogy közöljék velem, nem dolgozhatom tovább íróként, mert elkövettem azt a bűnt, hogy zsidónak születtem?

De a lábak elmasíroztak a bejárati ajtóm mellett, és felmentek a legfelső emeletre. Megremegtem egy nagy dörrenés hallatán, amely odafentről jött, és hallottam, amint a csizmák fellettem dübörögnek. Felnéztem, és megpróbáltam elképzelni, mit keresnek Levi lakásában. Néhány perc múlva hallottam, hogy néhányan egy német dalt énekelnek, miközben visszamennek a földszintre.

Az ablak melletti falhoz tapadtam, és lopva kilestem. Katonai teherautó parkolt az épület előtt, és egy katona Levi egyik festményét cipelte a hátán. Elszorult a torkom. Levi műtárgygyűjteménye volt a legfőbb büszkesége és öröme. Amikor először felhívott egy koktéllra, olyan szeretettel mutatta be a kincseit, akár egy apa a gyermekeit: – *Soha nem nőültem meg* – mondta, mielőtt belekortyolt volna a Kir Royalba. – *A zongorám az én egyetlen igaz szerelmem.* – Ezután csodálatos történeteket mesélt élete azon időszakából, amikor koncertzongoristaként járta a világot, és minden egyes városban, ahol járt, vásárolt egy-egy műremeket. A háttértörténeteket még a festményeknél is lenyűgözőbbnek találtam – különösen, amikor elmesélte, hogyan egyszer egy Rembrandtért cserébe adott magánestet. Most pedig azok a náci disznók gátlástalanul kisajátították maguknak a képeket. Kirázott a hideg, amikor egy másik katona egy újabb festményt hajított fel a teherautóra; mit sem törődve azzal, hogy egy nagy mester alkotásáról van szó.

De kiderült, hogy a németek nem csak Levi műkincsei után sóvárognak. A következő pár órában döbbenet bámultam, amint megtöltik a teherautót Levi valamennyi ingóságával; még az ágyneműjére és a serpenyőire is rátették a kezüket.

Amikor szeretett hintaszékét is a kocsira hányták, már-már azon a ponton voltam, hogy nem bírom tovább. Alig győztem uralkodni magamon, hogy le ne rohanjak, és meg ne cibáljam őket. Bármit tettek is, úgy éreztem, nemcsak a kapzsiság vezérli őket, hanem mintha Levi létezésének minden bizonyítékát el akarták volna tüntetni.

Amint a teherautó végre elindult, körbejártam tekintetem a saját holmimon. Csakúgy, mint Levi festményeihez, a szobában lévő tárgyak mindegyikéhez is egy-egy történet fűződött. Ott volt az ütött-kopott, egyfülű Mozart-mellszobor, amelyet egy bolhapiacra vettem, mert megszántam; az öreg varrógép, amelyet akasztónak használtam a nyakláncaimhoz; a gramofon, amely oly sok multság középpontja volt; és ott volt az én hőn szeretett, húszas évekbeli, *art deco* rádióm. Szemem azután a kandallópárkányon tárt karokkal álló, vörös flitteres jelmezbe öltöztetett Aurelie-babára esett. Anton készítette nekem, amikor a harmadik regényem azonnal bestseller lett. Az a baba egészen mostanáig vidám jelképe volt mindannak, amit elértem; festett vigyora most azonban mintha gúnyolódott és arra emlékeztetett volna, amit elloptak tőlem. Vak dühömben odarohantam a babához, megragadtam, majd lerohantam a földszintre, és kiléptem a házból.

A nap épp eltűnt egy hatalmas szürke felhőágy mögött, és a csendes levegőben közelgő eső szaga terjengett. Éreztem, amint vad energia csörtet az ereimben; azóta nem tapasztaltam hasonlót, amikor elsöktem hazulról. Hogy merészelnek a nációk betörni országunkba és elrabolni a javainkat? Hogy merészelik megmondani, hol dolgozhatunk, és hol nem? Ó, miért, miért is nem ment bele Anton a tervembe?! Miért nem hagyta, hogy ezentúl írói álnéven publikáljak?!

Nem gondolhattam rá többet. Aurelie-re sem gondolhattam többé. Már egyikükre sem számíthattam.

Odamentem hát a hídhoz, és gondolkodás nélkül a sötét vízbe vettem a babát.

Amint meghallottam a csobbanást, máris megbántam a dolgot. *Hogy is lehettem ilyen szívtelen a saját, teremtett irodalmi alakommal szemben?! Hogy is küldhettem őt a hullámsírba?! Nem az ő hibája volt, hogy mindez megtörtént. Megmentett a szegénységtől és a nehézségektől, és így fizettem meg neki? Én sem vagyok jobb egy szívtelen németnél* – gondoltam.

– Ó, Aurelie, nagyon sajnálom! – kiáltottam, és felkapaszkodtam a hídra. Megpillantottam az alatt lebegő, fényes gesztenyevörös haját; mielőtt azonban belemerülhettem volna a vízbe, hogy kimentsem, futólépéseket hallottam közeledni. Az sem számít, ha egy német katona, fordult meg a fejemben. Már nem érdekelt.

– Mit csinál maga?! – kiáltotta egy férfihang franciául, olyan akcentussal, amelyet nem tudtam hová tenni. Éreztem, amint két erős kéz megragadja a karomat hátulról.

Átpillantottam a vállam fölött, és egy elegáns, fekete öltönyös férfit láttam. De sötét hajjal keretezett arca, amelyen egy heg éktelenkedett, azt sugallta, talán kényelmesebben érezné magát kevésbé ünnepi öltözékben.

– Meg kell mentenem őt! – siránkoztam, és közben igyekeztem kiszabadulni a férfi szorításából.

– Szentséges ég! – Lenézett a vízbe. – A folyóban van?

– Igen – ziháltam.

Elengedett, és letépte magáról a zakóját.

– Na de hát... Nem, félreérti a dolgot... – dadogtam, miközben ő egy sportoló könnyedségével ugrott le a híd oldalára.

– Ne aggódjon, felhozom! – mondta, majd a vízbe ugrott.

– Jaj, ne! – kiáltottam utána.
– Nem látok senkit. Egy kislányról van szó? – kiáltott fel.
Hangja kísértetiesen visszhangzott a híd alatt.
– Nem. Csak egy babáról – kiáltottam vissza grimaszolva, miközben a választát lestem.
Szörnyű csend támadt, de végül visszaúszott a látómezőmbé.
– Egy babáról? – kiáltott fel.
– Igen, bocsánat, de nem volt elég időm elmagyarázni.
Elharapott káromkodást hallottam, majd a víz fröcsögését, amint kifelé úszott a partra.
Felkaptam a zakóját a földről, és odasiettem hozzá.
– Egy baba – motyogta a férfi, fújtatva, miközben kikászálódott a vízből. Átázott inge a testére tapadt, és látni engedte széles vállát és izmos karját. Az igencsak megtépázott Aurelie ott lógott a kezében. – Ő volna az?
Bólintottam, és elpirultam. – De ő nem csak afféle öreg baba – mondtam, miközben elvettem tőle Aurelie-t, és alig vártam, hogy bűnbocsánatot nyerjek.
– Á, tényleg? – Kitörölt egy kis piszkot a szeméből. – Hát akkor miféle?
Elővettem egy zsebkendőt, és odanyújtottam neki: – Parancsoljon, törölje meg legalább az arcát!
– Köszönöm – motyogta, és összevont szemöldökkel nézett a finom textíliára.
– Tudja, én író vagyok – kezdtem. – Az *Aurelie kalandjai* című sorozat szerzője. Talán hallott már róla.
Megrázta a fejét.
– Hát, akkor talán a felesége vagy a húgai.
– Nincs se feleségem, se húgom – dörmögte, és megtörölte az arcát a zsebkendővel, mire barnás foltok jelentek meg a fehér kelmén.

– Á, értem. Mindenesetre ezt a babát a kiadóm készítette nekem – mondtam, és kétségbeesetten próbáltam menteni a helyzetet, meg azt, ami a méltóságomból megmaradt.

– Ez igazán szép tőle – felelte szárazon.

– Igen – válaszoltam, és igyekeztem elengedni a fülem mellett a szarkazmusát. – De nagyon rossz napom volt, így végül a folyóba dobtam.

– Maga dobta a folyóba? – Úgy bámult rám, mintha akkor szöktem volna az elmeógyógyintézetből.

– Igen, de azonnal megbántam; ezért is akartam utána ug-rani, és megmenteni őt, mielőtt maga megelőzött volna.

Nagyot sóhajtott. Nyilvánvalóan én voltam a legszánalmasabb lény, akivel valaha összehozta a balszerencse.

– Nagyon sajnálom – mondtam szégyenkezve.

Micsoda egy nyomorúságos nap volt. És ezzel még nem volt vége. Hirtelen autókerék-csikorgásra lettünk figyelmesek. Akkortájt kizárólag a németek nyitott tetejű, fekete Mercede-sei járták a párizsi utcákat.

– A pokolba! – kiáltotta a férfi.

– Nyugalom, még nincs kijárási tilalom – nyugtattam meg.

– Nem láthatnak meg – mondta, és kétségbeesetten kapkodta a fejét, mintha búvóhelyet keresne.

– Jöjjön, gyorsan! – mondtam, majd megfogtam a vizes ingujjánál fogva, és átrohantunk az úton, be a házamba. – Jöj-jön csak! – biztattam, és felvezettem a lépcsőn.

Hallottam, amint odalent az autó csikorogva megáll, és nagyot dobbant a szívem. Vajon megláttak bennünket? Remegő kézzel nyitottam ki a lakásom ajtaját, és intettem a férfinak, hogy kövessen.

– Maga itt lakik? – kérdezte, a hall csillárjára bámulva.

– Igen. Legalábbis egyelőre.

Besiettem a nappaliba, és kinéztem az ablakon. Néhány német egyenruhás férfi szállt ki a kocsiból, és körbenéztek az utcán.

– Ők most magát keresik? – kérdeztem, és gyorsan behúztam a függönyöket.

– Nem, de ha megtalálnak, nagy bajban leszek – válaszolta, a nappali ajtajában toporogva.

– Mindenkire vadásznak, aki nem francia, és zsidó. Összeszednek minket, és egy táborba küldenek, a Pireneusokban.

– Maga zsidó?

Bólintott, majd azonnal mentegetőzni kezdett. – De ne aggódjon; eltűnök, amint elmentek!

– Semmi baj, én... én is zsidó vagyok. – Furcsa érzés volt hangosan kiejteni ezeket a szavakat, miután nyolc éven át igyekeztem elfeledni a származásomat.

– Valóban? – Körülnézett a szobában, mintha valami bizonyítékot akarna találni. Ekkor a tekintete megakadt az étkezőasztalon álló ezüst *sábáti* gyertyatartókon – korábbi életem egyetlen örökségén. Még az öreg Bellamy asszonyé, gyerekkori szomszédunké voltak, akit nagyon szerettem. Rám hagyta őket, mielőtt meghalt. Igaz, jó régen nem gyűjtöttem már meg a gyertyákat péntek este. A férfi az ablak felé fordította a fejét: – Még mindig ott vannak?

Kikémleltem, és láttam, amint a férfiak beszállnak a kocsiba: – Igen, de azt hiszem, épp indulni készülnek. – Vártam néhány másodpercet, de az autó nem mozdult. – Vagy talán mégsem...

– Remek – morogta.

– Nézze, itt maradhat, ameddig gondolja. Amúgy sem vagyok biztos benne, hogy biztonságos volna így kimennie; elég feltűnő lenne – néztem rá, miközben csöpögött belőle a pisz-

kos víz a szőnyegre. – Ha gondolja, meg is tisztálkodhat a fürdőszobában. Megnézem, akad-e valami holmi, amit felvehetne. Néhány évvel ezelőtt volt egy korszakom, amikor férfiruhában jártam; bár attól tartok, azok a holmik nem jönnek magára – feleltem, és szinte megijedtem a hatalmas vállalai láttán. Tényleg azt mondtam egy idegen férfinak, aki ráadásul olyan erős, mint a bivaly, hogy bátran vetkőzzön le a fürdőszobámban? – Tudatnom kell önnel, hogy járatos vagyok a *krav maga* fogásaiban – tettem hozzá; remélve, hogy nem lát át a szitán. A Szlovákiában kifejlesztett, a zsidók antiszemita támadásokkal szembeni védekezését elősegítő közelharcú módszerhez annyi közöm volt, hogy még Levitől hallottam róla.

– Á, valóban? – Amióta útjaink keresztezték egymást, a férfi most először mosolyodott el. Zord ábrázata menten kishűssé változott. Volt egy heg az állán; olyan mély, mintha belevésték volna. Megbizsergetett az ismerős ösztön, hogy a sok jegyzetfüzetem közül előkapjam valamelyiket; ez volt a szokásom, valahányszor úgy éreztem, megszállt az ihlet. A férfi tökéletes alapot szolgáltathatott volna „egy különös idegen” szerepéhez, Aurelie következő kalandjának hőseként. Ám szinte azonnal megcsapott a szomorúság szele. Hiszen Aurelie-nek nem lehetett több kalandja.

– Igen; de talán jobb, ha mielőbb megmutatom, merre van a fürdőszoba, még mielőtt barnára festené a szőnyeget. – Előre siettem az előszobában.

– Én is harcos vagyok – mondta a nyomomban.

Összeszorult a szívem. – Ó, tényleg?

– Tényleg. Bokszoló vagyok.

– Á...

– Tomasz Zolanvari a nevem; talán hallott már rólam – közölte széles vigyorral. Nyilvánvalóan a korábbi megjegyzésem

miatt ugratott, de inkább kedves volt a mosolya, mintsem gúnyos.

– Nem, sajnálom. Az ökölvívás nem igazán az én területem.

– Pedig gondoltam, talán igen, miután járatos a közelharcban.

– Hát igen, jellemző rám, hogy szívesebben veszek részt a dolgokban, semmint külső szemlélőként bámuljam őket – hebegtem, majd beléptem a fürdőszobába, és kinyitottam a csapot, hátha kissé felfrissül az égő orcám. Reménytelenül rossz hazudozó voltam. Az ábrázatom mindig elárult.

– Hű, hát, ez majdnem akkora, mint az én egész lakásom! – kiáltotta, és körbetekintgetve belépett a helyiségbe.

– Hát, akkor csak tessék, fürödjön meg bátran! – mondtam zavartan. – Talán a ruháit is kimoshatná a mosdókagylóban. Én pedig megyek, és keresek magának valami száraz holmit.

Bólintott. – Rendben. És köszönöm.

Becsuktam mögötte az ajtót, és gyorsan összekaptam magam, mielőtt átsiettem volna a hálószobámba, hogy a szekrényekben keressek valamit, bármit, ami egy kicsit is megfelelne a célnak. De az egyetlen dolog, amit találtam és ami talán elég nagynak tűnt, egy rózsaszín szaténköntös volt, hímzett rózsákkal a mellén. Nevetségesen fest majd benne, gondoltam, de legalább nem lesz meztelen. Visszamentem a fürdőszobához.

– Találtam valamit, amit felvehet, amíg megszárad a ruhája – kiáltottam be a csukott ajtón keresztül. – Idekint hagytam.

– Rendben, köszönöm – válaszolta, és közben egy nagy csobbanást hallottam.

Micsoda örült egy nap.

Visszamentem a nappaliba, és kinéztem. Alkonyodott. Az utcára hosszú, sötét árnyékok vetültek. Az autó ugyan elment, de láttam, hogy katonák járőröznek a folyóparton.

Felemeltem a megtépzott Aurelie-babát az asztról: – Annyira sajnálom! – suttogtam neki, és a keblemre szorítottam. Sok baráttra tettem szert, amióta Párizsba érkeztem, de Aurelie az állandó társam volt; akár egy gyermek képzeletbeli barátja, aki a fejemben élt. – Hiányozni fogsz – súgtam oda.

De hát miért? Én mindig ott leszek a fejedben – suttogta ő is a képzeletemben. – *És onnan bizony még maga Hitler sem távolíthat el.*